

DIGITAL TECHNOLOGIES AS A BUSINESS MODEL

Sultonaliyeva Zulayxo Shirzod qizi

sultonaliyevazulayho@gmail.com

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti

Jizzax filiali talabasi

Annotation.

The internal environment of marketing and its key components are analyzed. The internal environment influences marketing activities through factors such as the company's internal resources, organizational structure, corporate culture, employee qualifications, and internal communication. The impact of internal environment factors on the effectiveness of marketing strategies is highlighted, and opportunities to enhance company competitiveness through effective management of these factors are examined. Managing the internal environment effectively plays a crucial role in the successful implementation of marketing processes.

Keywords: Marketing, organizational structure, management system, corporate culture, internal communication, financial resources, marketing effectiveness

Аннотация.

Анализируется внутренняя среда маркетинга и её основные составляющие. Внутренняя среда влияет на маркетинговую деятельность через такие факторы, как внутренние ресурсы компании, организационная структура, корпоративная культура, квалификация сотрудников и внутренняя коммуникация. Освещается влияние факторов внутренней среды на эффективность маркетинговых стратегий и рассматриваются возможности повышения конкурентоспособности компании за счёт эффективного управления этими факторами. Эффективное управление внутренней средой играет важную роль в успешной реализации маркетинговых процессов.

Ключевые слова: Маркетинг, организационная структура, система управления, корпоративная культура, внутренняя коммуникация, финансовые ресурсы, эффективность маркетинга.

Annotatsiya. Ushbu maqolada bozor iqtisodiyoti sharoitida xo‘jalik subyektlarining moliyaviy holatini o‘rganishning ahamiyati, tahlil vazifalari hamda moliyaviy tahlilda foydalaniladigan asosiy axborot manbalari tahlil qilingan. Moliyaviy holat korxonaning barqarorligi, rentabelligi va likvidligini baholashda muhim ko‘rsatkichlar hisoblanadi. Moliyaviy tahlil natijalari asosida korxonaning faoliyatini samarali boshqarish, investitsiya va kredit olish imkoniyatlarini aniqlash imkoniyati yaratiladi. Moliyaviy tahlilning asosiy vazifalari, amaliy ahamiyati va axborot manbalari batafsil yoritilgan.

Kalit so‘zlar: Bozor iqtisodiyoti, xo‘jalik subyekti, korxona faoliyati, moliyaviy barqarorlik, rentabellik, likvidlik, investitsion jozibadorlik, kredit siyosati, moliyaviy risklar, buxgalteriya hisobi, audit, moliyaviy strategiya, moliyaviy xavfsizlik.

Bozor iqtisodiyoti sharoitida xo‘jalik yurituvchi subyektlarning muvaffaqiyatli faoliyat yuritishi ularning moliyaviy holatiga bevosita bog‘liq. Moliyaviy holat bu korxonaning o‘z majburiyatlarini o‘z vaqtida va to‘liq bajarish, moliyaviy barqarorlikni ta‘minlash, investitsion jozibadorlikni oshirish imkoniyatlarini ifodalovchi kompleks tushunchadir. Mamlakat iqtisodiyotining raqobatbardoshligi va barqaror rivojlanishi, eng avvalo, korxonalarning moliyaviy salohiyatiga tayanadi. Shu sababli, korxonaning moliyaviy holatini chuqur tahlil qilish, uni doimiy monitoring qilish dolzarb masalalardan biridir.

Korxonalarning xo‘jalik faoliyatini tahlil qilish, ularning ishlarini yaxshilash, samaradorligini oshirishning muhim omili bo‘lib kelgan va shunday bo‘lib qoladi. Xo‘jalik faoliyatini tahlil qilish korxonalarning ishlab chiqarish, moliyaviy, mehnat resurslaridan oqilona foydalanish darajasini aniqlashga yordam beradi, foydalanilmagan resurslarni aniqlab; korxonalarning kelgusida rivojlanishi, ularning moliyaviy holatini yaxshilash uchun zarur tavsiyalarni ishlab chiqishga imkon beradi Bozor munosabatlari

davrida respublikada bu masalani echish maqsadida moliyaviy tahlil uslubiyatini takomillashtirish uchun bir qator tadbirlar amalga oshirilmoqda. Lekin bu borada hali echilmagan muammolar ham kam emas. Moliyaviy tahlilning o'tkazishdan manfaatdor tashkilotlar, organlar, mutaxassislar hali ham ilmiy, ham amaliy nuqtai nazardan asoslangan uslub bilan ta'minlangan emaslar. Bu holat, albatta bozor munosabatlarini shakllantirish davrida korxona va tashkilotlarga samarali boshqaruvchilik qilishda salbiy rol o'ynamoqda. Korxonalarning moliyaviy holati bu:

- kompleks ravishdagi tushuncha bo'lib, u o'z ichiga keng ko'rsatkichlar tizimini oladi, ular korxonalarning moliyaviy resurslari borligini, holatini, joylashganligini va ulardan foydalanish darajasini ifodalaydi;
- korxonalar faoliyatidagi butun ishlab chiqarish va xo'jalik omillarining harakati, ularning o'zaro aloqadorlik natijasidir;
- korxonalarning mo'tadil ishlab chiqarish, tadbirkorlik va boshqa faoliyati uchun zarur bo'lgan moliyaviy resurslar bilan ta'minlanganligi va ulardan samarali foydalanish ifodasidir;
- korxonalarning boshqa xo'jalik sub'ektlari, organlari va tashkilotlari bilan o'zaro aloqalarni haqiqiy aks ettirishidir.

Korxonalarning ichki va tashqi omillar ta'siri ostida shakllangan moliyaviy holati, ularning istiqbolini aniqlash bilan birga, bu korxona bilan aloqada bo'lgan boshqa tashkilotlar va korxonalarning moliyaviy holatiga ta'sir ko'rsatadi. Umuman korxonalarning ishlab chiqarish, xo'jalik faoliyatini, jumladan ularning moliyaviy holati tahlili asosini bir butun kompleks iqtisodiy fanlar: iqtisodiy nazariya, makro va mikro iqtisodiyot, menejment va marketing, statistika, buxgalteriya hisobi, audit, moliya, kredit, pul muomalasi va boshqalar tashkil etadi.²⁶

Bozor iqtisodiyoti sharoitida har bir korxona o'zining moliyaviy strategiyasini ishlab chiqishi, risklarni boshqarishi, aktiv va passivlar strukturasi optimallashtirishi lozim. Moliyaviy tahlil korxona faoliyatini nazorat qilish vositasi bo'lib xizmat qiladi. Tahlil

²⁶ O'quv qo'llanma Xoliqulov A.N Iqtisodiy tahlil SamISI 2023 y. © «FAN BULOG'I» Nashryoti, 2023-209 bet

natijalari asosida boshqaruv qarorlari qabul qilinadi, investitsiya loyihalarining maqsadga muvofiqligi baholanadi, kredit olish imkoniyatlari aniqlanadi. Shuningdek, moliyaviy tahlil natijalari nafaqat korxonaning ichki manfaatdor tomonlari (direksiya, aktsiyadorlar), balki tashqi foydalanuvchilar (banklar, investorlar, soliq idoralari) uchun ham muhimdir

Bozor iqtisodiyoti sharoitida xo‘jalik subyektlarining moliyaviy holatini o‘rganish ularning iqtisodiy faoliyatini tahlil qilishda va rivojlanish strategiyalarini belgilashda muhim ahamiyatga ega. Moliyaviy tahlil korxonaning real iqtisodiy imkoniyatlarini, foyda olish salohiyatini, to‘lovga qobiliyatini, moliyaviy barqarorligini va investitsion jozibadorligini aniqlash imkonini beradi. Ayniqsa, raqobat kuchaygan, narxlar beqaror bo‘lgan bozor sharoitida korxonaning moliyaviy holatini doimiy kuzatib borish va tahlil qilish muhim strategik zaruratga aylanadi.

Moliyaviy tahlil natijalari quyidagi asosiy yo‘nalishlarda qo‘llaniladi: birinchidan, korxonaning rentabelligi, ya’ni foydalilik darajasini aniqlash orqali uning foyda keltirish salohiyati baholanadi; ikkinchidan, likvidlik va to‘lovga qobiliyat ko‘rsatkichlari orqali korxonaning qisqa muddatli majburiyatlarni bajarish imkoniyati aniqlanadi; uchinchidan, aktivlardan foydalanish samaradorligi baholanib, resurslarning aylanish tezligi aniqlanadi; to‘rtinchidan, moliyaviy barqarorlik va moliyaviy xavfsizlik darajasi o‘rganiladi, bu esa qarz va o‘z mablag‘larining nisbati orqali aniqlanadi.

Shuningdek, moliyaviy tahlilda foydalaniladigan asosiy axborot manbalari buxgalteriya balansi, foyda va zararlar to‘g‘risidagi hisobot, pul oqimlari hisobotlari, shuningdek menejment va audit hisobotlaridir. Ushbu manbalar asosida moliyaviy tahlil indikatorlari hisoblab chiqiladi va baholash amalga oshiriladi. Moliyaviy holatni to‘g‘ri tahlil qilish va unga asoslangan boshqaruv qarorlarini qabul qilish xo‘jalik subyektining moliyaviy salohiyatini oshiradi, xatarlarga bardoshlilik darajasini kuchaytiradi va bozor sharoitida barqaror faoliyat yuritishiga zamin yaratadi. Shu boisdan, moliyaviy tahlil – zamonaviy korxona boshqaruvida ajralmas vosita hisoblanadi.

Bozor iqtisodiyoti sharoitida xo‘jalik yurituvchi subyektlarning moliyaviy holatini chuqur o‘rganish va tahlil qilish ularning faoliyat samaradorligini oshirish, moliyaviy

barqarorlikni ta'minlash va raqobatbardoshligini mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega. Moliyaviy tahlil korxonaning iqtisodiy salohiyati, moliyaviy xavfsizligi, rentabelligi, to'lovga qobiliyati va investitsion jozibadorligi to'g'risida aniq va asosli xulosalar chiqarishga imkon beradi. Ayniqsa, bozor sharoitida yuzaga keladigan noaniqliklar va moliyaviy xatarlar sharoitida bu tahlil korxonani og'ir oqibatlardan himoya qilishda muhim vosita hisoblanadi.

Moliyaviy tahlil jarayonida buxgalteriya balansi, foyda va zararlar hisobotlari, pul oqimlari va boshqa moliyaviy hujjatlar asosiy axborot manbalari sifatida xizmat qiladi. Ushbu ma'lumotlar asosida turli ko'rsatkichlar hisoblanadi, ulardan esa korxonaning moliyaviy holati, o'sish sur'atlari va samaradorlik darajasi baholanadi. Mazkur tahlil orqali boshqaruv qarorlarini to'g'ri va asosli qabul qilish, investitsion va kredit siyosatini shakllantirish, aktiv va passivlar strukturasini optimallashtirish imkoniyati yuzaga keladi.

Xulosa qilib aytganda, xo'jalik subyektining moliyaviy holatini chuqur o'rganish va doimiy ravishda tahlil qilish zamonaviy boshqaruvning ajralmas tarkibiy qismi hisoblanadi. U nafaqat korxonaning bugungi ahvolini baholashga, balki kelajakdagi rivojlanish strategiyalarini aniqlashga ham xizmat qiladi. Shu sababli, har bir xo'jalik subyektini uchun moliyaviy tahlilni tizimli asosda olib borish zarur va dolzarbdir.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Shodmonov Sh.Sh., G'afurov U.V. Iqtisodiyot nazariyasi (darslik). - T., "Fan va texnologiya" nashriyoti, 2010. - 756 b
2. O'lmasov Ahmadjon. Iqtisodiy bilim asoslari: (Akademik litsey va kasb hunar kollejlari uchun darslik) -T .:G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2008.- 144 b
4. IQTISODIY TAHLIL VA AUDIT O'QUV QO'LLANMA. Xoliqulov.A.N. Iqtisodiy tahlil o'quv qo'llanma Samarqand iqtisodiyot va servis insitituti. Nashiryot 2023-209 bet.
5. Xolmuradovich X. B. et al. GOVERNMENT AND NON-GOVERNMENT FORMS OF BUSINESS AND ENTREPRENEURSHIP SUPPORT //Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences. – 2022. – T
6. Zulayxo S. The role and importance of cognitive technology in digital economy //Eurasian Journal of Entrepreneurship and pedagogy. – 2024. – T. 2. – №. 4. – C. 20-21.